

Beducht op leverbot bij melkvee

Leverbot was voorheen een typisch probleem van de laaggelegen gebieden, zoals het westelijke veenweidegebied rond Amsterdam en in het Groene Hart. Tegenwoordig komt leverbot in grote delen van Nederland voor en de parasiet beperkt zich niet tot schapen; ook runderen zijn doelwit.

GEESJE ROTGERS, met dank aan Lammert Moll (GD)

Leverbot heeft in de afgelopen jaren zijn terrein flink weten uit te breiden. In overzichtskaart 1 is te zien waar leverbot infecties zijn aangetoond en overzichtskaart 2 toont de geografische verspreiding van de melkveebedrijven met een ongunstige tankmelkuitslag. Uit beide overzichtskaarten blijkt dat nog maar weinig gebieden gevrijwaard zijn van leverbot. Dat de parasiet zijn leefgebied fors heeft uitgebreid, komt waarschijnlijk door het stijgende grondwaterpeil in Nederland en veranderingen in het klimaat. De leverbot gedijt goed bij een natte zomer en herfst, gecombineerd met een relatief zachte winter.

In 2014 is er geen significant verschil ten opzichte van 2013 in het percentage tankmelkmonsters waarbij afweerstoffen tegen de leverbot zijn aangetoond. Tot nu toe zijn in 2014 bij ongeveer 27 procent van de bedrijven antistoffen in de tankmelk aangetoond", rapporteert Lammert Moll van de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD).

Klachten bij runderen

Schapen zijn gevoeliger voor leverbot dan runderen en een acute infectie kan bij schapen zelfs leiden tot de dood. Bij runderen verlopen infecties doorgaans een stuk milder. Moll: "De klachten bij rundvee zijn meestal niet typisch voor een leverbotinfectie en vaak zijn ze ook sluimerend aanwezig. Klachten kunnen zijn: algemene weerstandsverlaging, minder groei, lagere melkproductie en vruchtbaarheidsproblemen."

Behandeling

De behandeling van dieren tegen leverbot is door de jaren heen steeds lastiger geworden, aangezien de parasiet resistentie heeft ontwikkeld tegen verschillende middelen. In Nederland zijn geen leverbotmiddelen geregistreerd voor melkgevendende dieren. Dit houdt in dat ook droogstaande dieren en pinken in de laatste drie maanden van de dracht niet meer mogen worden behandeld. Melkvee kan alleen tegen leverbot behandeld worden via de zogenoemde cascadereregeling. Via de cascadereregeling kunnen middelen worden gebruikt met als

In kaart brengen op welke percelen leverbot voorkomt

Verspreiding

In het afgelopen decennium namen leverbotinfecties jaar op jaar toe. In 2011 vond de GD bij 26,7 procent van de bedrijven die deelnamen aan het tankmelkonderzoek leverbot-antistoffen in de tankmelk. In 2012 was dit opgelopen naar 30,2 procent. De laatste twee jaar lijkt het aantal besmettingen stabiel. "Het aantal infecties kan per jaar verschillen afhankelijk van de ernst van de leverbotbesmetting in het betreffende jaar en de wisseling in de deel-

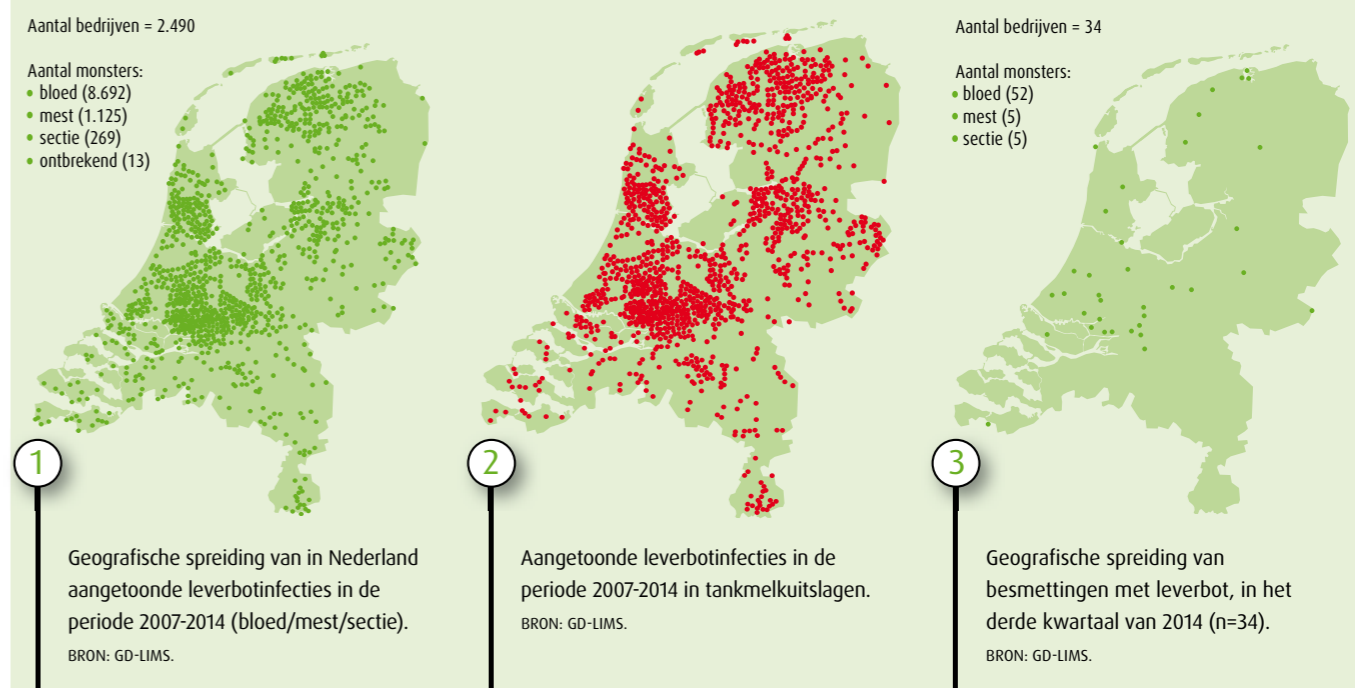
Leverbotbesmettingen in kaart

In 2014 heeft de zachte winter ervoor gezorgd dat aanwezige leverbotslakken makkelijk konden overwinteren. Door het vroege voorjaar hebben de slakken zich snel kunnen vermeerderen. De maand mei was natter dan gemiddeld en hierdoor hadden uitgescheiden leverbotteieren een grote kans om als trilhaarlarve een leverbotslak binnen te dringen. Dit zorgde voor veel besmette

slakken die vooral in gebieden met een verhoogde grondwaterstand al in augustus besmettelijke cysten op het gras hebben afgezet. In deze gebieden kunnen infecties zijn opgetreden. In het derde kwartaal van 2014 zijn in monsters van 34 bedrijven leverbotbesmettingen aangetoond (zie figuur 3). De overzichtskaart van Nederland laat zien waar zich de afgelopen

jaren infecties met leverbot hebben voorgedaan. Uit deze gegevens blijkt dat op veel plekken in Nederland leverbotinfecties kunnen voorkomen indien de weersomstandigheden ongunstig zijn (water in greppels, poelen en hoge waterstand in sloten, beken en rivieren).

BRON: DIERGEZONDHEIDSMONITORING GEZONDHEIDSDIENST VOOR DIEREN

werkzame stof triclabendazol (wachtijd voor melk 50 dagen), albendazol (wachtijd voor melk 3 dagen) en oxiclozanide (wachtijd voor melk 3 dagen). De beste middelen blijven de middelen met triclabendazol als werkzame stof, omdat deze middelen ook de jonge leverbotstadia doden. Er vindt nog steeds uitbreiding plaats van de resistentie van de leverbot voor triclabendazol.

Preventie

Voor de preventie is een combinatie van maatregelen mogelijk:

- Om geen besmetting op het land te brengen, moet de veehouder er alles aan doen om ervoor te zorgen dat dieren die de wei ingaan leverbotvrij zijn (diagnose, eventueel behandelen en altijd controleren of behandeling effectief is geweest door mestonderzoek uit te voeren).

- Omdat een leverbotinfectie alleen plaats kan vinden op percelen waar de leverbotslak (*Galba truncatula*) voorkomt, zou de veehouder in kaart moeten brengen op welke percelen dat het geval is. Op de percelen waar de leverbotslak voorkomt zou de veehouder vervolgens door verlaging van het grondwaterpeil kunnen proberen om het biotoop van de leverbotslak zodanig negatief te beïnvloeden dat de leverbotslak niet meer voorkomt. Op percelen waar de leverbotslak aanwezig blijft kan de veehouder infecties voorkomen door dergelijke leverbotpercelen vanaf augustus niet meer te beweiden. Op percelen waar de leverbotslak aanwezig is kan de veehouder de ernst van infecties beperken door bij droog weer eventueel in augustus de greppels te freeze: besmette slakken zullen bij droog weer in grote aantallen sterven

voordat ze de besmettelijke cysten op het gras kunnen afzetten.

- Het blijft verstandig om het effect van genomen maatregelen te blijven controleren en tankmelkonderzoek is daarvoor geschikt. Zolang tankmelkonderzoek een negatieve uitslag oplevert, is geen verdere actie nodig. Na een positieve tankmelkuitslag zou de veehouder in overleg met zijn dierenarts moeten nagaan op welke manier een infectie heeft kunnen optreden. Daarbij is niet alleen onderzoek van melkgevendende dieren maar ook van jongvee nodig. Deze laatste groep dieren kan een eventuele infectie ook hebben opgelopen tijdens het beweiden van percelen die niet tot het eigen bedrijf behoren. §